

VERKSAMHETEN 2011

STIFTELSEN FÖREMÅLSVÅRD
I KIRUNA

Innehållsförteckning

Förord	2
STIFTELSEN FÖREMÅLSVÅRDS UPPDRAG	3
RESULTATREDOVISNING	5
Bevarande	5
Digital bild	5
Papperskonservering	7
Metallkonservering	9
Kunskapsuppbyggnad	11
Övriga riktlinjer	12
Styrelse, ledning, m.m.	13
Personal, sjukfrånvaro och arbetsmiljö	13
Underskrift resultatredovisningen	15
Bilaga årsredovisning	

FÖRORD 2011

Verksamheten 2011 sammanfattar resultat och väsentliga prestationer inom Stiftelsen Föremålsvård. Även om vi inte haft möjlighet att tillsätta de vakanta tjänsterna i konserveringsverksamheten kan vi se tillbaka och konstatera att vi ska vara stolta över det gångna året. Både inom vår konserveringsverksamhet och inom den digitala verksamheten har utvecklingen fortsatt, bland annat beträffande föremåls komplexitet. Utvecklingen har bidragit till att ge arbetet både ett breddat och ett fördjupat innehåll. Många varierande och spännande projekt har uppdragits till vår verksamhet under året. Arbetet med att utveckla föremålskategorierna har fortsatt och ett pilotprojekt inom området textilkonservering planeras att påbörja under 2012. Då Stiftelsen Föremålsvård har anställt en textilkonservator är det också naturligt att vi kan vara ett stöd för Historiska museet också inom detta område. På så sätt används våra gemensamma resurser optimalt.

Det är glädjande att vi också under innevarande år haft möjlighet att delta vid ett flertal konferenser, seminarier och utbildningar. Detta är en mycket viktig del i vår verksamhet och insatser i olika former av kompetensutveckling är grundläggande för att klara framtida omställningar och stärka vår utvecklingsförmåga. Än viktigare är att vi klarar av att rekrytera kompetenta medarbetare i framtiden och därför är det bra att vi inlett en process med att erbjuda studenter vid konservatorutbildningen vid Göteborgs universitet sommararbete vid Stiftelsen Föremålsvård. Vi kommer under inledningen av 2012 rekrytera en papper- och en metallkonservator vilket ligger i linje med vår ambition att stärka konserveringsverksamheten. I vårt regleringsbrev har vi uppdraget att samråda med Riksantikvarieämbetet. Samtalen kring urlakningsmetoder vid kloridextraktion av arkeologiskt järn har fortsatt under året. Min förhoppning är att detta samarbete ska fördjupas och gå in i en ny fas under 2012.

Vår styrelse ställdes inför ett strategiskt val och beslutade då att ta i anspråk nästan en miljon kronor av eget kapital för att möjliggöra investeringar i ny teknisk plattform. Investeringen har givetvis påverkat likviditeten men, beslutet var klokt och ytterst nödvändigt. Investeringen betyder mycket för de kommande årens fortsatta utveckling och vår teknik befinner nu sig på en mycket hög nivå. Investeringar har även genomförts vid vår metallkonservering, om än inte i samma omfattning. Investeringarna vid vår metallkonservering berör i huvudsak mikroskopien och bidrar till en betydande kvalitetsutveckling i det dagliga arbetet parallellt med en ergonomisk förbättring för vår personal.

Staten har i dag en väl fungerande verksamhet i Kiruna med stora utvecklingsmöjligheter. Jag tänker då i första hand på den digitala verksamheten som ligger i linje med regeringens satsning, Kulturarvslyftet. Vi har en stor kunskap och lång erfarenhet av att digitalisera fotografiskt material och jag är övertygad om att det nationellt inte finns någon motsvarande digital verksamhet med samma kunskap av att skapa arbetsplatser för gruppen arbetshandikappade. Av de resurser staten investerar i Stiftelsen Föremålsvård kommer stora delar åter staten tillgodo inom olika politikområden, vilket innebär en rad fördelar ur samhällsekonomisk synpunkt. Bland annat skapas arbetstillfällen för en grupp som står utanför den öppna arbetsmarknaden och forskningen ges nya möjligheter genom ett ökat tillgängliggörande av digitaliserat material. Stiftelsen Föremålsvård har en stor vilja att söka nya lösningar och ser möjligheter med Kulturarvslyftet och har beredskap att medverka i regeringens satsning. Mot bakgrund av de många årens positiva resultat anser jag att det är väl investerade medel om regeringen väljer att tilldela vår digitala verksamhet ett utökat uppdrag.

Den positiva utveckling Stiftelsen Föremålsvård genomgått de senaste två åren går att finna i att vi har en kunnig och engagerad styrelse, vi har en arbetsledning med hög kompetens och sist men inte minst många kunniga och duktiga medarbetare med ett stort engagemang för det dagliga arbetet och utvecklingsfrågor.

Ulf Daunfeldt
Direktör.

STIFTELSEN FÖREMÅLSVÅRDS UPPDRAG

Stiftelsen Föremålsvård får sitt uppdrag från staten i form av regleringsbrev från Kulturdepartementet.

Riktlinjer för statens bidrag till Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna för budgetåret 2011

Regeringen beslutar att följande riktlinjer ska gälla för bidraget till Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna för budgetåret 2011.

De finansiella villkoren för Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna bidrag redovisas i ett regleringsbrev till Kammarkollegiet, anslag 8:3, *Bidrag till vissa museer*.

Regeringens kulturpolitiska prioriteringar under mandatperioden är barns och ungas rätt till kultur, kulturarv för framtiden samt förbättrade villkor för den nyskapande kulturen.

Verksamhet

Bevarande

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska effektivisera och utveckla arbetet med vård och konservering av föremål samt vård och digitalisering av bilder och dokument.

Kunskapsuppbyggnad

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska genom kunskapsuppbyggnad grundad på forskning och i samverkan med andra bidra till ny kunskap inom sitt ämnesområde. Särskilt avseende ska fästas vid samarbete med universitet och högskolor, skolor och museer.

Samverkan

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska samverka med andra aktörer för att utveckla verksamheten. I detta ingår att verka för att ideella organisationer och andra delar av det civila samhället involveras.

Tvärsektoriella perspektiv

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Övriga riktlinjer

Kulturarvs-IT

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska redovisa antalet arbetsledare samt antalet anställda med lönebidrag inom ramen för Kulturarvs-IT.

Uppdrag

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska samråda med Riksantikvarieämbetet i myndighetens uppdrag som nationell samordnare av vård- och konserveringsfrågor inom kulturarvssektorn.

Återrapportering

Redovisning till regeringen

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska redovisa och kommentera verksamhetens resultat i förhållande till de riktlinjer som framgår ovan. Resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats med avseende på kvalitet, volym, intäkter och kostnader.

Därutöver ska Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna särskilt redovisa:

- antalet konserverade och restaurerade föremål
- antalet digitaliserade bilder och dokument
- antal registrerade poster

Av redovisningen ska även framgå från vilka samlingar bilder och dokument kommer. Redovisningen ska vidare innehålla en förteckning över uppdragsgivare under året. Dessutom ska använda metoder samt effekterna av verksamheten analyseras.

Därutöver ska Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna särskilt redovisa:

- Intäkter från sponsring
- Intäkter från bidrag - vid sidan av det ordinarie årliga statliga bidraget - med fördelning mellan statliga bidrag, bidrag från mellanstatliga organ respektive icke-statliga bidrag.

Informationen om resultatet ska avse det senaste året och ska jämföras med motsvarande information från minst de två föregående åren. Väsentliga förändringar ska kommenteras.

Resultatredovisningen för 2011 ska lämnas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 22 februari 2012. Stiftelsen Föremålsvård i Kirunas revisorer ska granska resultatredovisningen.

Utlåtande över granskningen ska ske i ett revisorsintyg som tillställs Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 1 april 2012.

Årsredovisning

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska senast den 22 februari 2012 lämna en av styrelsen underskriven årsredovisning till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) avseende det senast avslutade räkenskapsåret. Revisionsberättelse ska lämnas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 1 april 2012.

Budgetunderlag

Budgetunderlaget för 2012 lämnas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 1 mars 2011. Budgetunderlaget ska innehålla Stiftelsen Föremålsvård i Kirunas förslag till finansiering av verksamheten för de tre närmast följande räkenskapsåren.

RESULTATREDOVISNING

BEVARANDE

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska effektivisera och utveckla arbetet med vård och konservering av föremål samt vård och digitalisering av bilder och dokument.

Åtterrapporering.

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna särskilt redovisa; antalet konserverade och restaurerade föremål, antalet digitaliserade bilder och dokument, samt antal registrerade poster

Av redovisningen ska även framgå från vilka samlingar bilder och dokument kommer. Redovisningen ska vidare innehålla en förteckning över uppdragsgivare under året. Dessutom ska använda metoder samt effekterna av verksamheten analyseras.

Digital bild

Under 2012 kommer avdelningen påverkas av två pensionsavgångar. Dessa två personer har stor erfarenhet av digital bildbehandling och har arbetat vid avdelningen sedan starten år 2000. För att på ett smidigt sätt överföra information och kunskap om de olika projekten har två personer anställts utöver ordinarie bemanning. Detta har inneburit att de nyanställda kommit in i arbetet på ett utomordentligt bra sätt. Trots denna överlappning med nya medarbetare har avdelningen inte klarat av att svara mot institutionernas stora behov av digitala tjänster. Behovet av fler medarbetare kvarstår och avdelningen ser ett fortsatt mycket stort behov av digitala tjänster under överskådlig tid. För Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek försvinner en tjänst och Porträttsamlingen bestående av 24x36 negativ berörs. Pensionsavgångarna drabbar även Visarkivet. Här berörs Christer Landergrens samling bestående av svart vita negativ om totalt 16 000 bilder. För båda medarbetarna gäller att man har arbetat med avancerad skannerteknik (Hasselblad Flextight) som klarar en extremt hög bildkvalitet och som samtidigt ställer höga krav på operatören.

Avdelningen har arbetat på uppdrag av 15 institutioner under året och har påbörjat två helt nya projekt. Under april påbörjades projektet Topografiska vykort på uppdrag av Kungl. biblioteket då första sändningen med ca 6 700 vykort anlände. Samlingen skannas till 300 dpi, RGB och 16 bitar och sparas i 8 bitar, med en gråskala som mätts upp till riktvärden som uppdragsgivaren har begärt. Skanningen sker i en flatbäddsskanner Epson 750Pro med programvaran Silverfast 8.0.1. Katalogiseringen sker i Libris där bilden får sitt unika nummer och man lägger till en beskrivning av bilden som till exempel ”Gator i Lysekil”. Projektet på uppdrag av Arkitekturmuseet innehåller ca 152 påsiktbilder där bilderna består mestadels av byggnader. Digitaliseringen sker med en Epson V750 med programvaran Silverfast 8.0.1. Efter fastställande av kravspecifikationen och projektstart har samarbetet med Arkitekturmuseet gått in i en ny fas och fördjupats. Samtal förs om hur Arkitekturmuseets 55 000 glasnegativ och diabilder skall digitaliseras och hur filöverföringen skall ske. Stiftelsen Föremålsvård har lång erfarenhet och stor kunskap när det gäller digitalisering av glasnegativ. Så tidigt som 1995 påbörjades digitaliseringen av samlingen Kyrkor och kyrkliga föremål på uppdrag av Riksantikvarieämbetet/Antikvarisk-topografiska arkivet, där stora delar av samlingen består av just glasnegativ.

Avdelningen genomför årliga besök hos uppdragsgivaren. Under 2011 har överläggningar ägt rum med bland annat Arkitekturmuseet och Armémuseet. Arkitekturmuseets enhetschef Erik De Groat och bildbyråansvarige Lenita Gärde visade upp museets samlingar och kvalitet och transportfrågor diskuterades. När det gäller kvalitetsaspekten beslutades det att de svartvita bilderna skall göras svartvita och inte i RGB (färg) som museet tidigare begärt. Anledningen är att filstorleken blir mycket större när man skannar i färg och färgremsan som tidigare skulle vara med inte har någon betydelse för en svartvit bild. I transportfrågan kom vi överens om att museet undersöker om Livrustkammarens små plastboxar kan användas för museets transporter. Möjligen kan förvaringslådorna rymmas i boxarna utan att man måste plocka upp bilderna ur arkivlådorna. Vi fastställde även valet av speditör

för leveranserna upp till Kiruna. När det gäller Armémuseet kommer en ny antikvarie anställas. Av denna anledning beslutades att museets samling blir kvar vid avdelningen fram tills det att den nya antikvarien är på plats och hunnit sätta sig in i bland annat material- och transportfrågan. Det beslutades även att överföringen av filer via FTP (filtransport över Internet) från Stiftelsen Föremålsvård till museet kvarstår. En genomgång av delar av museets arkiv gjordes och vi konstaterade gemensamt att det krävs förberedande insatser från museet sida innan projektet kan påbörjas.

Arbetet med att utveckla kvalitets- och kompetensfrågorna har fortsatt under året. Under hösten har vi bytt ut vår PC-teknik till Mac-datorer. Detta har medfört en hel del merarbete och utbildningsinsatser, trots detta har teknikbytet gått enligt fastställd plan och vi ser nu fram emot att få vår nya plattform i full drift. Vi kan konstatera att arbetet har optimerats tack vare snabbare processorer och mer arbetsminne och med de nya större bildskärmarna på 27 tum kan bilderna förstoras i högre grad så att en tydligare och mer detaljerad granskning uppnås. Avdelningen har investerat in en Plustek Optik Film 7600 för dia/negativ (24X36) och har även beslutat att investera i en Epson Expression 10000XL Pro (A3) flatbäddsskanner med dia/negativlock samt två nya Epson V750Pro flatbäddsskanner (A-4). Orsaken till detta investeringsbehov är att viss skannerteknik och programvara är så pass föråldrad att den inte går att uppdatera och använda med maximal prestanda i den nya Mac-miljön.

Arbetsledningen besökte fotomässan i Stockholm i november där vi kunde ta del av ny teknik och utbyta erfarenheter med andra användare av Mac-datorer. Efter besöket vid fotomässan har vi blivit än mer övertygade om det rätta i vårt beslut att gå över till Mac-datorer. Deltagande i fotomässans seminarier är en viktig del i arbetet med digital bildbehandling och en inspirationskälla för utvecklingsarbetet vid avdelningen. Fotomässan är ett forum för digital bildbehandling och i år diskuterades bland annat en ny teknik för kalibrering av bildskärmar. I arbetet med Nordiska museets diabilder och Sjöhistoriska museets diabilder och negativ måste justeringarna ske i färg. Av denna anledning höll Lars Kennerstedt från Riksantikvarieämbetet en utbildning i Fördjupad färghantering i september för all personal vid avdelningen. Lars Kennerstedt gick igenom olika tekniker för färgbearbetning, selektiv färgändring, färgbalans, nyans och mättnad, kurvverktygen som RGB och hur man arbetar med dessa. Vi gick även igenom olika färgprofiler, icm. Detta var en efterlängtd kurs som samtidigt bekräftade att avdelningen håller en hög nivå i sitt arbete. Då vi ser att samlingarna innehåller fler färgbilder kommer avdelningen fortsättningsvis fokusera än mer på höja kompetensen och utveckla arbetet med färghantering. Arbetsledarna har under året även genomgått en utbildning i ledarskap som stärkt ledningen och gett många olika verktyg till hur man tacklar problem som kan uppkomma.

Tabell 1. Totalt antal prestationer

	2011	2010	2009 ¹
Antal skannade fotografier	58 068	42 826	39 854
Antal skannade dokument	42 410	53 474	86 050
Antal registrerade poster	7 422	7 728	11 342

Arbetsuppgifterna med registrering består av poster. En post kan bestå av en uppgift, en annan post kan bestå av betydligt fler uppgifter. Som exempel på registrerade poster kan nämnas typ av fartyg, namnet på fartyget, datum då fotografiet togs, var bilden är tagen, fotograf, historiken när fyrskepp ersattes med en fast fyr, namnet på platsen där fyren är placerad, hur fyren är förankrad i havsbotten. Fotografier är fotografiskt material bestående av negativ, påsiktsbilder och diabilder.

¹ Verksamheten i Strömsund och i Grängesberg avvecklades under första halvåret 2009.

Tabell 2. Redovisning av uppdragsgivare, samling, bearbetning och prestation (antal)

Institution	Samling	Bearbetning	Prestation
Riksarkivet	SVAR, Jordbruksstatistik.	Skanning.	41 000
Riksantikvarieämbetet/ Antikvarisk-topografiska arkivet	Samlingen kyrkor och kyrkliga föremål.	Skanning.	4 518
Riksantikvarieämbetet/ A-tm	Föremålssamlingen.	Skanning.	838
Statens historiska museum	Förhistoriska textilier.	Skanning.	1 015
Sjöhistoriska museet	J R Bomans samling.	Skanning. Registrering i databas.	1 008 931
	Ur Elin Hoffman, Annelie Karlsson, Johan Johansson.	Skanning. Fördjupad färghantering. Registrering i databas.	1 383 1 071
Tekniska museet	Ur museets bildsamling.	Skanning.	3 178
Spårvägmuseet	Ur museets bildsamling. Personalkort, dokument.	Skanning. Skanning.	4 510 1 410
Nordiska museet	Gunnar Lunds samling.	Skanning. Fördjupad färghantering.	380
Marinmuseum	Kockums samling.	Skanning. Registrering i databas.	6 629 5 368
Livrustkammaren	Ur samlingen glasnegativ.	Skanning.	2 645
Arbetsarrörelsen arkiv och bibliotek	'Porträttsamlingen, Morgontidningen.	Skanning.	9 489
Arkitekturmuseet	Diverse byggnader.	Skanning.	152
Kungl. biblioteket	Ur samlingen Topografiska vykort.	Skanning. Katalogiserade poster.	5 738 52
Visarkivet	Krister Landgren, Jazzbilder.	Skanning.	13 400
Armémuseum	Föremålsbilder.	Skanning.	3 185

Papperkonservering

Jämfört med föregående år har 2011 inte innehållit några betydande förändringar i verksamheten. Avdelningens fem medarbetare har arbetat med uppdrag från Riksarkivet, Kungl. biblioteket och Krigsarkivet. Förutom dessa uppdragsgivare har avdelningen haft arbeten från två församlingar samt från tre privatpersoner.

Böcker från Riksarkivets och Krigsarkivets bibliotek har ombundits och restaurerats. Dessa bibliotek har också skickat oss tidsskriftsviter för inbindning. Inbindning innebär att ett bokband är inbundet i hårda pärmar. Med ombindning avses lagning av trasig bindning mellan pärmarna och bokblocket, bokblocket betyder bokens sidor som kan bestå av lösa blad eller vikta ark. Bindningen kan ha gjorts genom att limma eller sy. Restaurering av böcker innebär återställning av utseendet, t.ex. tillverkning av en saknad rygg.

Ett mångårigt projekt med Fc-samlingen, *en samling bestående av fotografier i C-format* på uppdrag av Kungl. biblioteket, avslutades under året. Arbetet med Fc-samlingen innebar sortering och omslagsbyte. Fa-samlingen, *fotografier i visitkortsstorlek*, är ett nytt projekt på uppdrag av Kungl. biblioteket. Arbetet omfattar byte av omslag och skyddaskar samt registrering av fotografer. Ett långvarigt projekt med Kungl. bibliotekets Lilla porträttsamlingen som egentligen avslutades under

2009 fick en liten fortsättning i form av fyra ark som ommonterades. Kungl. bibliotekets andra större konserveringsprojekt vid avdelningen är monteringsarksbyte av MC-samlingen som påbörjades under 2010. *MC-samlingen är en bildsamling av släkten Bernadotte samlad av Martin Carlsson.* Under arbetets gång har samtal förts kring ett antal frågeställningar vilket påverkat resultatet av antalet prestationer.

Protokoll från Jukkasjärvi församling och Norsjö församling har bundits in. Från Jukkasjärvi församling har också konserveringsarbeten utförts i form av tre biblar, biblar som legat framme i Kiruna kyrka till allmänhetens beskådande och som farit illa. Andra externa uppdragsgivare var tre privatpersoner där arbeten bestått av konservering av en trasig karta och två böcker.

Avdelningens medarbetare har bland annat deltagit vid Riksarkivets SAMBA-utbildning, samverkan för bevarande inom Statens arkiv. Utbildningen berörde bland annat grafisk konst. Då en av avdelningens medarbetare är textilkonservator förs samtal med Historiska museet om att utöka materialkategorierna och att även konservera textilier på uppdrag av museet. Av denna orsak har berörd medarbetare deltagit vid Studio Västsvensk Konserverings seminarium om Textilförvaring - Lösningar och möjligheter i svenska kyrkor. Branschens utveckling i övrigt följs genom litteraturstudier och olika forum. Som internutbildning har vi haft en bokbindningskurs om fransk teknik.

När det gäller avdelningens tekniska utrustning har den största moderniseringen skett i bytet från PC-teknik till Mac-datorer. Införandet av tekniken har varit tidskrävande på grund av Mac-datorernas annorlunda logik. I arbetsutrymmena finns det behov av luftfuktare. Under vintertid är det torrt då den relativa luftfuktigheten kan vara under 10 % som lägst och på sommaren kan den relativa fuktigheten vara över 65 % under regniga dagar. Delvis kan vi lösa problemet med torr luft med en fuktkammare, avdelning arbetar dock med en helhetslösning. Under 2010 aktualiserades avdelningens luftfuktare och frågan om luftfuktarna har en negativ påverkan på arbetsmiljön. Det antogs att vattenkvaliteten inte var bra men, de analyser som gjorts av vattnet under året visar att kranvattnet som används är av god kvalitet. Den negativa påverkan kan också föräntas av luftfuktarnas gångljud. I källarmagasinen är förhållandena ganska stabila, dock ser man årstidernas påverkan i magasinens luftfuktighet. Den relativa luftfuktigheten i magasinerna är ca 45 % med några procents variation åt båda håll och med en temperatur på ca 16-18°C. Under regniga perioder är vi tvungna att använda en luftavtorkare och med dess hjälp har variationen i den relativa fuktigheten stabiliserats.

Tabell 3. Totalt antal prestationer

	2011	2010	2009
Bokbindning, stycken	217	214	165
Preventiv konservering, stycken	4 343	3 368	1 373
Aktiv konservering, stycken	482	307	6 180

Bokbindning har innehållit arbetsuppgifter med inbindning av böcker och protokoll (tillsammans 112 st.) samt ombindning och/eller restaurering av böcker (tillsammans 105 st.)

Preventiv konservering innehåller arbetsuppgifter med omslagsbyte av fotografisamlingar (Fc, Fa), tillverkning av en förvaringsask.

Aktiv konservering innehåller arbetsuppgifter med konservering av kartor (tillsammans 6 st.), ommontering av porträttsamlingar (MC, Ls).

Tabell 4. Redovisning av uppdragsgivare, samling, bearbetning och prestation

Institution	Samling	Bearbetning	Prestation
Riksarkivet	Biblioteksböcker	Inbindning, ombindning och/eller restaurering	129
	Kartor (bilaga i böckerna)	Konservering	5
Krigsarkivet	Biblioteksböcker		16
Kungl. biblioteket	Martin Carlssons bildsamling av släkten Bernadotte, MC.	Ommontering samt registrering av fotografier och av de porträtterade ¹	472
	Fotografier i C-format, Fc.	Sortering av fotografier och informationssökning	1 410
	Fotografier i visitstorlek, A-format, Fa.	Omslagsbyte, registrering av fotografier och av de portätterade ¹ .	2 932
	Lilla porträttsamlingen	Ommontering av bilder	4
Övriga uppdragsgivare ²	Protokoll	Inbindning	67
	Böcker	Restaurering/konservering	5
	Karta	Konservering	1
	Förvaringsask ³	Tillverkning	1

¹ Den preventiva konserveringsåtgärden för samlingen är omslagsbyte

² Församlingarna Jukkasjärvi och Norsjö samt tre privatpersoner

³ Internt arbete

Metallkonservering

Konservatorer från Stiftelsen Föremålsvård mötte under våren chef och konservator vid Historiska museets avdelning för Samlingar och kulturhistoria. Syftet med mötet var att diskutera museets vårdbehov och för att berätta om bredden på Stiftelsen Föremålsvårds konserveringsverksamhet samt möjligheterna om ytterligare anpassning till uppdragsgivares behov. Under 2011 knöts ytterligare kontakter med Riksantikvarieämbetet. Avdelningen var under våren representerat vid ett möte sammankallat av Projektet arkeologisk konservering på Förvaltningsavdelningen vid Riksantikvarieämbetet för att diskutera samarbete kring utforskning och utvärdering av urlakningsmetoder vid kloridextraktion av arkeologiskt järn. Vid mötet deltog även representanter från Studio Västsvensk konservering samt Malmö museer. Inga konkreta beslut togs men man kom överens om att fortsätta diskutera möjligheter. I Stiftelsen Föremålsvårds uppdrag efterfrågas samarbete med Riksantikvarieämbetet. I syfte att stärka banden mellan institutionerna anordnades en studieresa för personalen vid avdelningen till Gotland. Huvudmålet var Förvaltningsavdelningen vid Riksantikvarieämbetet men bland annat hann man även med att besöka Gotlands museum och få ta del av deras bevarandearbete. Avdelningens konservatorer togs även emot av Högskolan på Gotland vid en av deras arkeologiska forskningsundersökningar.

I syfte att bemöta kommande pensionsavgångar, avdelningens kommande behov av konservatorer och återväxt av kompetens fick studenter från konservatorutbildningen, från institutionen för Kulturvård vid Göteborgs universitet, möjligheten att söka sommarjobb vid avdelningen. Av fyra sökande anställdes två studenter som arbetade hela sommaren sida vid sida med ordinarie personal. Ambitionen är att kontinuerligt informera Kulturvård och dess studenter om möjligheterna av praktik, sommarjobb och att använda Stiftelsen Föremålsvård som bas vid forskning och uppsatsarbete.

Den arkeologiska utgrävningen och dokumentationen fortsätter inne i konserveringslaboratoriet. Konservatorns kompetens måste därmed ha en bredd som sträcker sig från kemivetenskap och ämnens egenskaper till teknikvetenskap kring konserveringsmetoder och hantverk till arkeologiska frågeställningar och rapporteringsmetodik. Under året sammanföll flera viktiga seminarier kring grundläggande frågor inom kulturarvsvården; vad ska vi bevara, hur ska vi redovisa och

tillgängliggöra bevarandet? Till följande hade avdelningen möjlighet att skicka medarbetare: I mars samlade Riksantikvarieämbetet arkeologer från hela Sverige till konferensen ”Rapportering – Vad blir kvar efter grävningen?” Konferensen berörde konkreta frågor kring rapportutformning och arkivering, men även hur kunskap från den arkeologiska processen ska förmedlas. Nationalmuseum arrangerade i november ett seminarium kring konserveringsdokumentation. Ett berömvärdt initiativ som samlade producenter och användare från hela Nordeuropa för att ge dem möjlighet att berätta och dela erfarenheter av olika metoder och databaser för att dokumentera tillstånd och bevarandeåtgärder av kulturarvsföremål. I november bjöd även Studio Västsvensk Konservering in till ett mycket lärorikt seminarium, MetallForum, i syfte att samla experter från olika områden; kemister, konservatorer, teknikhistoriker, konstnärer, gelbgjutare, konstsmeder bland annat för att lära känna varandras profession och dela med sig av erfarenhet inom arbetet med recent och kulturhistorisk metall. Hur kulturvården och museerna ska tillgängliggöra sin bevarandeverksamhet var temat i årets Samlingsforum som Riksantikvarieämbetet arrangerade i december. Under två dagar gavs inspirerande och tankeväckande föredrag om hur man kan nå ut och förmedla det kontinuerliga bevarandearbetet av kulturarvsföremål.

De investeringar och förbättringar av utrustning som utfördes vid avdelningen under 2011 syftade delvis till att bättre stödja uppdragsgivare i dokumentationen av föremål. Med det nytilkomna stereomikroskopet med inbyggd kamera kan nu avdelningens konservatorer ta högkvalitativa bilder och filmklipp i mycket hög upplösning av föremålets olika delar, dekordetaljer, spår av tillverkning och användning osv. Konservatorernas arbetsmikroskop förbättrades även avsevärt med införskaffandet av ny belysning, halogen med kalljuskälla. Till kloridextraktionen, i behandlingen av arkeologiskt järn, används avjoniserat vatten. Anläggningen som framställer detta vatten slutade under året att fungera. Att åtgärda problemen, genom att bland annat rusta upp anläggningen samt efterföljande finjustering och kontrolltester, skapade flera månaders fördröjning i kloridextraktionen av järnföremål i innevarande konserveringsuppdrag, vilket är synligt i avdelningens uppdragsstatistik för 2011. Medan avjoniseringsanläggningen var obrukbar rustades även dess yta upp samt utökades inom konserveringslaboratoriet för att underlätta användningen av anläggningen.

Konservering av externt material är en viktig del i avdelningens kompetensutveckling, för att skapa den bredd som huvuduppdragsgivarna signalerat behov av. De externa uppdragen har främst bestått av varierat nyutgrävt arkeologiskt material, men i syfte att skapa ytterligare bredd tog avdelningen under sommaren sig an ett uppdrag bestående av ett recent kulturhistoriskt material, kyrkliga mässingsljuskronor. Uppdraget gav värdefull erfarenhet, inte bara materialmässigt utan även vad gäller frågeställningar kring bevarande och bruk av kulturarvsföremål.

Under 2011 avslutades sammanställningen av avdelningens kvalitetssäkringsarbete. Denna visade bland annat hur viktig kundenkäten är, som skickas till externa uppdragsgivare, för avdelningens strävan att hela tiden förbättra sin metodik och på bästa sätt bemöta kulturarvsinstitutionernas behov. Avdelningen planerar att tydligare strukturera systematisera arbetet med kundenkätens utformning och utvärdering. Avdelningen har även påbörjat arbetet med att ta fram en ny konserveringsrapportmall för externa uppdragsgivare, som ska svara mot deras behov idag och i framtiden.

De externa uppdragsgivarna har varit Upplandsmuseet, Länsstyrelsen Gotlands län, Miljöarkeologiska laboratoriet Umeå universitet, Västerbottens museum, Riksantikvarieämbetet UV Mitt, Silvermuseet, Sörmlands museum, ArkeoDok, Mästerby 1361 samt Norrbottens museum.

Tabell 5. Totalt antal prestationer

	2011	2010	2009
Antal fyndnummer	2 063	1 996	3 173
Antal föremål	5 831	3 490	4 813

Ett fyndnummer kan bestå av ett eller flera föremål. Ett föremål kan vara en liten spik med tidsåtgång för åtgärder på ca 3 - 5 minuter. Ett annat föremål kan vara ett vikingasvärd med en tidsåtgång under flera dagar. Under 2011 har verksamheten innehållit många mindre föremål jämfört med 2010. Som t.ex. en halskedja i brons bestående av många små delar.

Tabell 6. Förteckning över uppdragsgivare och prestationer

Institution	Antal fyndnummer	Antal föremål
Historiska museet	1 534	5 284
Externa uppdragsgivare	529	547

KUNSKAPSUPPBYGGNAD

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska genom kunskapsuppbyggnad grundad på forskning och i samverkan med andra bidra till ny kunskap inom sitt ämnesområde. Särskilt avseende ska fästas vid samarbete med universitet och högskolor, skolor och museer.

Under 2011 har ca 148 000 kronor tillförts olika utbildningsåtgärder. Motsvarande utbildningskostnader för 2010 var ca 165 000 kronor (exkl. lönekostnader).

Ansvar för den individuella kompetensutvecklingen är delegerat till arbetsledarna som en del av verksamhets- och personalansvaret. Som exempel på genomförda kompetensutvecklingsinsatser under året kan nämnas kurser, konferenser, seminarier och kortare utbildningar inom sitt ämnesområde samt inom ledarskap och arbetsmiljö. Till detta tillkommer andra kompetensutvecklande insatser som till exempel då våra medarbetare besökt uppdragsgivarna för att diskutera olika frågeställningar. Stiftelsen Föremålsvård har deltagit i Riksarkivets SAMBA-utbildning (samverkan för bevarande inom Statens arkiv), Studio Västsvensk Konserverings seminarium i Textilförvaring i svenska kyrkor, Riksantikvarieämbetets konferens Rapportering Vad blir kvar efter grävningen? Nationalmuseums seminarium kring konserveringsdokumentation, Studio Västsvensk Konserverings seminarium MetallForum, Riksantikvarieämbetet Samlingsforum om Hur kulturvården och museerna ska tillgängliggöra sin bevarandeverksamhet.

I det digitala uppdraget, Digital bild, samarbetar Stiftelsen Föremålsvård med ett stort antal centrala kulturinstitutioner. Tack vare detta samarbete ges forskningen kontinuerligt nya förutsättningar beträffande tillgången av digitaliserade fotografier och dokument. Den moderna informationsteknologin skapar förutsättningar för institutionen att distribuera digitala kopior till forskare och allmänhet, oberoende var man befinner sig. I samband med digitaliseringen läggs bilderna in i databaser och varje bild ges relevanta ämnesord så att bilden snabbt kan återsökas. För varje bild kan en enormt stor mängd information lagras vilket kompletterar fotografiet. Institutionerna har stora bildsamlingar som i vissa fall är i dåligt skick. Förstörelsen av bilderna fortgår på grund av bland annat svårigheter med klimat och förvaring men även på grund av fotografiets kemiska sammansättning. Genom att digitalisera fotografiet och dokumentera informationen kring fotografiet kan en kopia skapas i motsvarande skick som när fotografiet lästes in digitalt. Originalen läggs i ett förvar och den digitala kopian utsätts för i stället slitage. I samband med digitaliseringen sker även en viss vård då fotografiet får ett syrafritt omslagspapper, m.m.

Tabell 7. Kostnadsutveckling kunskapsuppbyggnad

	2011	2010	2009
Utbildningskostnader (exklusive lönekostnader)	147 933	164 675	66 062

ÖVRIGA RIKTLINJER

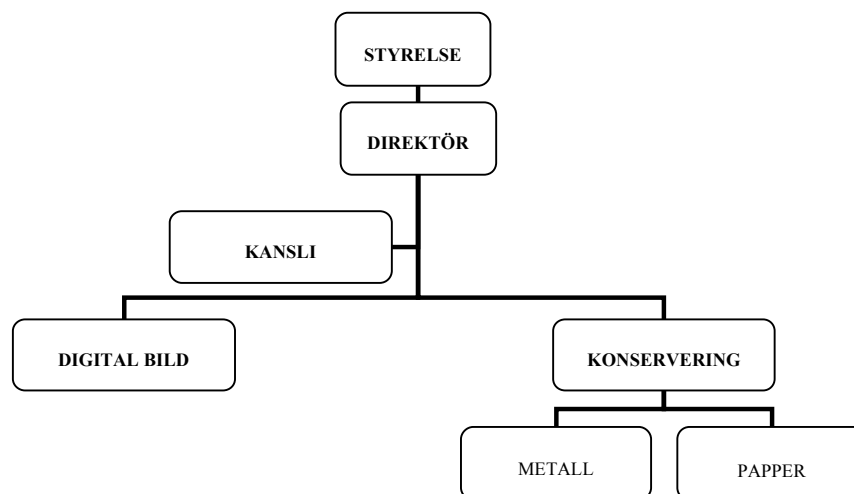
Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna ska redovisa antalet arbetsledare samt antalet anställda med lönebidrag inom ramen för Kulturarvs-IT.

Då den digitala verksamheten i Strömsund och Grängesberg avvecklades under första halvåret 2009 och av den orsaken finns inga arbetsledare eller lönebidragsanställda anställda under 2010 och 2011.

Tabell 8. Antal arbetsledare och lönebidragsanställda

	2011	2010	2009
Arbetsledare			
Kiruna	2	2	2
Strömsund	0	0	2
Grängesberg	0	0	1
Lönebidragsanställda			
Kiruna	17	15	15
Strömsund	0	0	6
Grängesberg	0	0	8

Styrelse, ledning, m.m.

Styrelsen för Stiftelsen Föremålsvård bestod under 2011 av nedan följande ledamöter. Styrelsen har sammanträtt vid 3 tillfällen.

Ledamöter

Johan Antti, ordförande
Björn Jordell
Inger Liliequist
Gunnar Sahlin
Lars Amréus
Margareta Ekroth Edebo
Lars Elenius
Anja Taube

Personlig ersättare

Ann Hörsell
Marianne Lundberg
Magdalena Gram
Carl-Magnus Gagge
Krister Svedhage
Kjell Rask
Mats Dahlberg

Personal, sjukfrånvaro och arbetsmiljö.

Antalet anställda 2011-12-31 var 35 personer. Stiftelsen Föremålsvård har en låg personalomsättning och under 2011 har endast en person slutat på egen begäran och två personer har nyanställts. Av de anställda var 77 % kvinnor och 23 % män. Medelåldern var 51 år. Jämfört med 2010 kan vi konstatera att andelen män har minskat något.

Sjukfrånvaron har minskat (tabell 10) och ett trendbrott har skett. Under 2011 har den totala sjukfrånvaron varit 5,4 % vilket är en minskning med 2,1 procentenheter jämfört med 2010. I gruppen kvinnor har sjukfrånvaron minskat med 2,8 procentenheter. Kvinnors sjukfrånvaro är fortfarande högre än männens men inom samtliga kategorier minskar kvinnornas sjukfrånvaro. Motivet till kvinnornas sjuktal går att finna i gruppen Sammanhängande sjukperiod längre än 60 dagar. I denna grupp finns det två personer som varit sjukskriven en längre period. En av dessa personer har en sammanhängande sjukperiod på ca fem år. Då antalet anställda är relativt få blir dessa individers inverkan på sjuktalen påtaglig.

Förändringen visar på att vi är på rätt väg i vårt förebyggande arbete men, Stiftelsen Föremålsvård har som målsättning att sjukfrånvaron inte ska överstiga nivån för den statliga sektorn som under 2010 låg

på 2,9 % av den tillgängliga arbetstiden. Målsättning med arbetsmiljöarbetet vid Stiftelsen Föremålsvård är att skapa en hälsosam och trivsamt arbetsplats med låga sjuktal. Därför stimuleras medarbetarna till friskvård genom att alla anställda erbjuds friskvårdsbidrag 800 kronor per år i ersättning för friskvårdsaktiviteter samt två timmars friskvård per vecka. Till viss del går de höga sjuktalerna att förklara med Stiftelsen Föremålsvårds uppdrag, i den digitala verksamheten, som är riktad till gruppen arbetshandikappade. Det vill säga att skapa arbetsstillfällen för en grupp som under en längre tid dragits med en komplicerad sjukdomsbild. Enligt Stiftelsen Föremålsvårds arbetsmiljöpolicy har skyddsron och brandskyddskontroll, klimatmätningar och utvecklingssamtal genomförts, med gott resultat.

Tabell 9. Antal anställda fördelat per verksamhetsområde

Avdelning	2011	2010	2009
Kansli	2	2	2
Metallkonservering	6	6	6
Papperskonservering	5	5	5
Digital bild	22	20	19
Totalt	35	33	32

Tabell 10. Sjukfrånvaro; Procentuell sjukfrånvaro av tillgänglig arbetstid

Nyckeltal	2011	2010	2009
Total sjukfrånvaro	5,4	7,5	5,7
Kvinnors sjukfrånvaro	6,7	9,5	7,4
Mäns sjukfrånvaro	---	---	1,5
Åldersgruppen yngre än 29 år	---	---	---
Åldersgruppen 30 – 49 år	2,3	5,6	7,1
Åldersgruppen 50 år och äldre	7,2	8,4	4,8
Sammanhängande sjukperiod längre än 60 dagar	33,3	49,1	24,9

UNDERSKRIFT RESULTATREDOVISNINGEN FÖR ÅR 2011.

Ulf Daunfeldt
Direktör

Enligt uppdrag